

Rovviltnemnda region 3 v/ Fylkesmannen i Innlandet

Vår dato: 02.07.2020
Vår referanse: 20/4361 - 3
Deres dato: 06.02.2020
Deres referanse: 2019/9229

Uttalelse til forslag til forvaltningsplan for rovvilt i region 3 Oppland

Rovviltnemnda startet en prosess med forenklet revisjon av forvaltningsplanen for rovvilt i region 3 i mars 2019. I september 2019 ble planen sendt ut på lokal høring.

Etter rovviltforskriftens § 6 annet ledd skal forvaltningsplanen sendes til Miljødirektoratet for uttalelse. Miljødirektoratet skal i sin uttalelse blant annet vurdere om planen er i samsvar med nasjonalt vedtatt rovviltpolitikk.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) sitt tildelingsbrev til Landbruksdirektoratet, av 31. januar 2020, omtaler Landbruksdirektoratets oppgaver i rovviltforvaltningen. Landbruksdirektoratet gis i oppdrag å gi faglig støtte til fylkesmannens arbeid som faglig sekretariat for rovviltnemndene og gjøre en jordbruks- og reindriftsfaglig vurdering, samt gi uttalelse til forvaltningsplaner for rovvilt før de vedtas i rovviltnemndene. Landbruksdirektoratet gis også i oppdrag å bidra til at den landbruksfaglige siden av den todelte målsetningen i rovviltpolitikken ivaretas, legge til rette for informasjon om utviklingen i beitenæringene, samt bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om de ulike årsakene til tap av rein.

Landbruksdirektoratets samlede vurdering

Forvaltningsplanen for rovvilt i region 3 har vært gjennomgått tidligere, og gjeldende utkast innebærer kun mindre endringer. Landbruksdirektoratet anser revidert forslag for å være innenfor rammen av nasjonal politikk og et godt utgangspunkt for videre forvaltning i region 3.

Konfliktene i regionen er i stor grad knyttet til vurdering av bestandsmål for jerv og regulering av bestanden ned mot bestandsmålet. Videre er den nasjonale bestanden av ulv tidvis utfordrende for småfenæringen i region 3, og da spesielt knyttet til streifulv som

vandrer inn i regionen på våren og ıla sommeren. Etter Landbruksdirektoratets vurdering utgjør forvaltningsplanen et godt grunnlag for effektiv forvaltning av jerv og ulv.

Konflikter knyttet til tap av rein er viet betydelig mindre plass i forvaltningsplanen enn tilsvarende for småfe. For reindriftsnæringen er foreløpige indikasjoner på økende tap av rein til kongeørn den største bekymringen. Landbruksdirektoratet anser det som viktig at forvaltningsplanen og arbeidet i nemnda viser til tiltak og dialog med reindriftsnæringen, som bidrar til lokal innflytelse og effektiv forvaltning. Ervervet kunnskap lokalt vil også kunne ha betydelig overføringsverdi til øvrige forvaltningsregioner for rovvilt.

Landbruksdirektoratet ønsker samtidig å gi ros til nemnda og sekretariatet for arbeidet som gjøres innen informasjonsutvikling i regionen. Årlig utsendelse av brosjyre om rovvilt og beitesesongen, dialogmøter, tett samarbeid med tilgrensende regioner, beredskapsplan og etablering av rovvilttelefon er gode tiltak for å redusere tap og konflikter mellom ulike interessegrupper, samt bidra til effektiv og formålstjenlig forvaltning.

Om forvaltningsplanen

Rovviltnemndene skal ha hovedansvaret for å iverksette tiltak i tråd med vedtatt nasjonal rovviltpolitikk innenfor sin region. Rovviltnemnda skal arbeide innenfor rammene av Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven, rovviltforlikene av 2004 og 2011, flertallsvedtaket om ulv av 2016 og den todelte målsettingen om å sikre både levedyktige bestander av rovvilt og beitenæring i Norge. Et viktig prinsipp i rovviltforvaltningen er soneforvaltningen, som innebærer blant annet at man fører en tydelig forvaltning som skiller beitedyr og rovvilt i tid og rom.

Status og siste endringer i forvaltningsplanen

Forvaltningsplan for rovvilt i region 3 ble første gang vedtatt i 2006, og startet revidert i 2011. Direktoratet for naturforvaltning (DN) ga i sin uttalelse 09.03.2012 tilbakemeldinger til gjeldende plan. DN hadde noen merknader om sårbarheten til den nasjonale bestanden av jerv, og hvordan den kan påvirkes av fragmentering av soner innen og mellom regioner. Det ble også gitt kommentarer om potensialet for redusert totaltap av husdyr ved overlappende soner for gaupe og jerv. Gjeldende forvaltningsplan for region 3 er fra mars 2012.

I forslaget til ny forvaltningsplan er ingen sonegrenser endret siden forvaltningsplanen av mars 2012. Revisjonsarbeidet omfatter en oppdatering av kunnskapsgrunnlaget, der nye nasjonale føringer er lagt inn i dokumentet. Nemnda har også tatt en gjennomgang av prioriterte virkemidler og tiltak bl.a. på bakgrunn av de erfaringer en har gjort seg siden sist planen ble vedtatt. Strukturen i forvaltningsplanen er i hovedsak uendret.

Landbruksdirektoratets vurderinger

Landbruksdirektoratet har vurdert om forvaltningsplanen er innenfor rammene av nasjonal politikk, og om planen har mangler eller feil på landbruksområdet. Uttalelsen er på et overordnet nivå, og vi går ikke inn på mindre uklarheter og lignende.

Soneinndeling og byrdefordeling

Region 3 har bestandsmål for jerv og gaupe, og har i tråd med føringene om differensiert forvaltning opprettet soner for disse to artene. Nemnda har likevel fastsatt soner av en størrelse og innretning som åpner for byrdefordelingsprinsipp for artene. Som ledd i høringen september 2019, var det foreslått en alternativ og redusert jervesone. I utkastet til revidert plan av januar 2020 er imidlertid sonene fra gjeldende forvaltningsplan uendret.

I innledningen omtales en utvidelse av sonen for jerv og gaupe, med begrunnelse i byrdefordelingsprinsippet og muligheten for målrettete uttak også innenfor rovviltsonene. Landbruksdirektoratet viser til oversendelsesbrevet 06.02.2020, og kan ikke se at sonene er endret fra gjeldende plan av mars 2012 til utkastet av januar 2020. Dersom endringene viser til revisjonen fra 2006 til 2012, kan dette vurderes presisert.

For jerv er det innledningsvis i forvaltningsplanen vist til et ønske om soner med kontaktflater med rovviltprioriterte områder i naboregioner. Det henvises imidlertid til vurdering fra NINA om at en slik sammenbinding har begrenset betydning, uten at det kommenteres videre. Region 3 er den forvaltningsregionen i Norge som grenser mot flest andre regioner. Opprettholdelse av dagens sone for jerv, med rovviltprioritering eksempelvis i Lom kommune, vil kunne skape utfordringer med innvandring av jerv i nordre del av region 1 og behov for effektivt uttak av jerv med skadepotensiale her. Det betydelige antallet ynglinger siste år indikerer at prioritert areal for jerv kan reduseres. Sonen kan likevel etter Landbruksdirektoratets vurdering forsvares ut fra lav tetthet av småfe og begrensede tap av både småfe og tamrein til jerv i nord-vestre del av sonen.

Bestanden av gaupe har vist seg langt enklere å regulere i tråd med bestandsmål, og Landbruksdirektoratet har ikke innvendinger mot opprettholdelse av gjeldende sone, som er av en størrelse som tilsier at en må forvente uttak av gaupe også innenfor prioritert rovviltzone. Mindre grad av differensiert forvaltning for gaupe enn for øvrige rovviltarter er også i tråd med erfaringer fra forvaltningspraksis i andre regioner.

Effekten av overlappende soner for jerv og gaupe har tidligere vært spilt inn av DN. Landbruksdirektoratet støtter i utgangspunktet deres vurdering av at samlet tap vil kunne reduseres ved felles soner for ulike rovviltslag. Habitatvariasjonen mellom sonene er likevel så stor, og sannsynligheten for gjentagende ynglinger av begge arter innenfor samme areal så begrenset, at vi støtter gjeldende sonering.

Kunnskapsgrunnlaget om de ulike årsakene til tap av rein

Landbruksdirektoratet har spesielt fått i oppgave å vurdere tap av rein.

Det rapporterte tap av tamrein til rovvilt har vært begrenset i sone 3, dels fordi hovedtyngden av beite- og kalvingsområdene for rein i liten grad overlapper med kjente jervelokaliteter, dels at gaupa synes å preferere andre byttedyr i de områdene hvor tamreinlagene har flokkene sine på vinterbeite. Rovviltnemnda bør følge med på om uttaket av villreinstammen i Nordfjella pga skrantesjuke (CWD) påvirker rovvilttrykket i nærliggende tamreinområder. Tap til kongeørn er likevel den største bekymringen for reindriftsnæringen i regionen. Fra tamreinlagene rapporteres det om økende forekomster av både konge- og havørn, og tap av beitedyr, særlig i kalvingsperioden på våren og forsommeren. Forvaltningsplanen kunne med fordel omtalt hvordan observasjoner fra og dialog med tamreinlagene kan inngå i grunnlaget for beslutninger om tiltak mot tap av rein til ørn og effektiv skadefelling. Nasjonalt legger Landbruksdirektoratet til grunn at et

kommende større forskningsprosjekt om tap til ørn i Troms og Finnmark vil styrke kunnskapsgrunnlaget. Vi viser også til nemndas årlige avsetning til lokale prosjekter, og anbefaler at nemnda vurderer om deler av FKT-midlene i tråd med § 6 kan benyttes til å øke det lokale kunnskapsgrunnlaget om tap av tamrein til ørn. Til orientering har Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet avtalt et møte om arbeidet med dokumentasjon av tap og tapsårsak.

Kunnskapsgrunnlaget skal etter Naturmangfoldlovens § 8 og Konvensjonen om biologisk mangfold artikkel 8j. legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. I forvaltningsplanen for region 3 fremgår at feltregistreringer for bestandsovervåking utføres med bistand fra en rekke lokale aktører, i tråd med føringene over. På generelt grunnlag mener Landbruksdirektoratet at kunnskapen som gjeterne i beitenæringene opparbeider seg om rovvilt og tap gjennom sitt fortløpende tilsyn med egne beitedyr, med fordel kan ha en bredere anvendelse under feltregistreringene for å bidra til å bygge økt tillit til bestandstallene og tapsårsaker.

Tiltak mot konflikt mellom rovvilt og beitedyr, samt prioritering av miljøforvaltningens virkemidler

De mindre korreksjonene i forvaltningsplanen synes i stor grad å reflektere siste års utfordringer med å holde bestanden av jerv på bestandsmålet, samt økende utfordringer med streifulv. Regionen synes ikke å ha utfordringer med å oppnå bestandsmålet for jerv og gaupe.

Vurdering av bestandsmål, psykososiale forhold, samfunnsmessige interesser og vurdering av skadeomfang har i større grad blitt presisert som beslutningsgrunnlag for uttak av rovvilt. Det er også presisert at skadefelling av ulv og uttak av rovvilt for øvrig gjennom vinteren skal kunne benyttes som forebyggende tiltak.

Tildeling av midler til elektronisk overvåking er nå presisert prioritert som konfliktdependende og forebyggende tiltak. Landbruksdirektoratet støtter vurderingen, og minner samtidig om landbrukets tilskudd til tiltak i beiteområder, hvor kommunene, som er ny forvalter av ordningen, har fått veiledning for bruk av midler til investeringer i teknologi i rundskrivet for tilskuddet, og er anmodet om å avklare grenseganger mot tilsvarende tilskudd i FKT-ordningen. Landbruksdirektoratet registrerer også en ønsket endret bruk av sein slipp av småfe i områder med ulv og en interesse for beredskapsbeiter, som kan sees i sammenheng med økt bestand av ulv og erfaringen fra store tap av sau til ulv på Hadeland og Toten i 2017.

Landbruksdirektoratet har samlet sett forståelse for, og ingen øvrige kommentarer til, de mindre endringene og presiseringene som er gjort i revisjonen.

Landbrukets virkemidler

Landbruksdirektoratet har fått i oppdrag å bidra til at den landbruksfaglige siden av den todelte målsetningen i rovviltpolitikken ivaretas. Etter Rovviltforskriften § 6 skal forvaltningsplanen gi anbefalinger om bruken av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk og reduserte tap og konflikter.

Landbrukets økonomiske virkemidler er omtalt under 6.4 *Andre økonomiske virkemidler*. Landbruksdirektoratet registrerer at avsnittet korrekt er redigert mht. tidligere omtale av tilskudd til beredskapsareal og investeringstiltak i organiserte beitelag.

Under omtalen av RMP står det at det bør vurderes om det skal kreves at alle besetninger er med i et organisert beitelag. Etter Landbruksdirektoratets vurdering er det ønskelig at forslag om evt. regelverksendringer tas direkte opp med forvaltningen, uavhengig av rullinger av forvaltningsplanen.

Under den korte orienteringen om driftsomstilling kan det vurderes å legge til at landbruksforvaltningen årlig avsetter kvoter over jordbruksoppjøret til dette formålet og følger opp forvaltningen av innvilgede kvoter.

Øvrige kommentarer

Landbruksdirektoratet legger til grunn at nemnda i best mulig grad oppdaterer planen i tråd med regionreformen og siste års datagrunnlag.

Landbruksdirektoratet legger til grunn at forvaltningsplanen oppdateres ved endringer i Naturmangfoldloven § 18 (Dokument 8:67 L (2019-2020), Innst. 297 L (2019-2020), Lovvedtak 122 (2019-2020)), eksempelvis under 6.2 *Mål og tiltak - rovvilt*. Vi legger til grunn at annet husdyrhold på utmarksbeite i regionen er såpass begrenset at omtale av småfe og rein er tilstrekkelig.

Småfenæringen i regionen er i stor grad organisert gjennom *Organisert beitebruk (OBB)*. Statistikk for beiteslipp og -tap er derfor egnet for forvaltningen i regionen. Landbruksdirektoratet minner imidlertid om at flere regioner i stor grad også vil bruke tapstall fra produksjonstilskuddsdata (PT) fremover, og at dette kan vurderes innlemmet i kommende revisjoner av forvaltningsplanen, også for region 3.

Landbruksdirektoratets dialog med Miljødirektoratet

Landbruksdirektoratet gjør nemnda oppmerksom på at vi har hatt dialog med Miljødirektoratet om forvaltningsplanen, hvor partene er gjort kjent med hverandres innspill før oversendelse til nemnda.

Faglig støtte til fylkesmannens arbeid som faglig sekretariat for rovviltnemndene

For at Landbruksdirektoratet skal kunne ivareta vår nye rolle med å gi faglig støtte til fylkesmannens arbeid som sekretariat for rovviltnemndene, ber vi om å holdes orientert om arbeidet med forvaltningsplanene fremover.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Gunn Eide

Jens Wollebæk

seksjonssjef

seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Roviltnemnda region 3 v/
Fylkesmannen i Innlandet

Kopi til:

Landbruks- og matdepartementet Pb 8007 Dep
Miljødirektoratet Pb 5672 Sluppen

0030 OSLO
7485 TRONDHEIM